

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania konserwatorskiego jest budynek zabytkowy :Kościół Rzymskokatolicki pw. Wszystkich Świętych położony w Rzejowicach , gm . Kodrąb. Budynek wpisany do rejestru zabytków nr.274/1 z dn.17.12.1973 Obiekt pochodzi z XV wieku –murowana zakrystia i drewniany kościół z 1708-11, z częścią zachodnią rozbudowaną na początku XX wieku.

2. Podstawa formalna i merytoryczna

Podstawę formalną stanowi zlecenie Parafii w Rzejowicach oraz Decyzja WUOZ w Łodzi , Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim , Decyzja 288/2017 z 19.07 2017

Podstawę merytoryczną stanowią:

- badania własne obiektu metodą nieniszczącą :
 - odkrywki stratygraficzne kolorystyczne ścian wewnętrznych i detalu drewnianego kościoła oraz wyprawy tynkarskiej murowanej zakrystii , detalu architektonicznego, warstwy malarskiej (polichromii).
 - badania stopnia zawilgocenia murów obiektów, drewna przyrządem pomiarowym elektronicznym LAB-EL LB –796: metodą pojemnościową- nieniszcząca
 - badanie pod kątem zagrożenia budulca obiektu korozją biologiczną
 - ogłędziny obiektu - wizje lokalne w roku 2016 oraz 2017
 - dokumentacja fotograficzna obiektu i miejsc zagrożonych i badanych.
- Opracowanie konserwatorskie :Program prac konserwatorskich kościoła w Rzejowicach na podstawie Badań Etapu I w 2016 roku, XI'2016 , Anna Bogusz-Gazda, Rajmund Gazda
- analiza materiałów źródłowych ^{1, 2}

3. Cel opracowania

Celem opracowania jest w II Etapie : uzupełnienia badań konserwatorskich ,specjalistycznych oraz uszczegółowienie programów konserwatorskich do projektu ratowania budynku i wystroju kościoła.

4. Zakres opracowania na podstawie I Etapu badań

- 1.Badania stratygraficzne zabytków ruchomych kościoła : ołtarze (rzeźba ,obrazy na płótnie, stolarka i detal snycerski) oraz chór.
- 2.Uzupełnienie badań stratygraficznych murowanej zakrystii-sondaże na obecność polichromii ścian, sklepienia oraz detalu architektonicznego (portal gotycki płaskorzeźbiony, kamienna misa z żygaczem.
- 3.Uściślenie dotychczasowych sondaży badań stratygraficznych polichromii na ścianach nawy i prezbiterium kościoła.

¹ Białe Karty : 1.Oprac. J Borzęcka 1959, 2.Oprac. K Stefański 1996, 3.Oprac.M. Góralczyk 2004, PSOZ w Piotrkowie Trybunalskim.

² Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, Częstochowa1978, s295-297
Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, ,t.II,z.4, Warszawa 1953, s.20-21

5. Zarys historii obiektu

Parafia rzymskokatolicka w Rzejowicach na podstawie źródeł istnieje od końca XIII wieku wg tradycji została erygowana za czasów Bolesława Wstydlivego.³

Forma zabudowy na przestrzeni wieków ulegała zmianie. Przy kościele istniał szpital.

Obecnie istniejący kościół (trzeci w tym miejscu) o konstrukcji drewnianej zrębowej został wzniesiony w latach 1708-11 przez proboszcza Ks. Macieja Wilczyńskiego wraz z parafianami. Budynek wykonano z drzewa modrzewiowego z miejscowych lasów.

We wnętrzu zostały namalowane sceny „cudowne zdarzenia ze Starego i Nowego Testamentu” w 1720 (6 ?) roku przez Ignacego Markowskiego z Przeręba.

Podczas restauracji kościoła w 1856 roku malowidła zostały zniszczone i zamalowane.⁴

Na suficie prezbiterium namalowano koronację Matki Boskiej zaś w nawie Wieczerzę Pańską.⁵

W 1900 roku dokonano rozbudowy nawy kościoła - wg. informacji w Białej Karcie- J. Borzęcka z 1959 roku. Przedłużono nawę kościoła od strony zachodniej o 13 łokci używając 7 calowych bali sosnowych. Kościół oszalowano deskami.⁶ Wymieniono także sufit z desek o okrągłymi otworami wywietrznikami. (Technika wykonania sufitu „szerokości belek oraz charakter otworów wskazują ,że wykonano je za jednym razem przez tą samą ekipę ciesielską.)

Kościół jest wyposażony w cztery barokowe ołtarze zdobione malarstwem sztalugowym, złożoną snycerką i rzeźbami , dwie kamienne chrzcielnice , ambona i chór .

Od strony płu. prezbiterium zachował się gotycki budynek pełniący funkcję zakrystii wzniesioną w XV wieku z profilowanym portalem i drewnianymi drzwiami. Budynek jest otynkowany od strony zewnętrznej jak i wewnątrz.

Ostatnie prace remontowe dotyczące kościoła drewnianego były przeprowadzone po II Wojnie Światowej . W ich wyniku pomalowano wnętrze kościoła kilkoma warstwami białej farby olejnej zasłaniając polichromię ornamentalną na ścianach. Na biało pomalowano także sufity prezbiterium i nawy.

Wg. wiadomości w Białej Karcie sygnowanej przez dr. K. Stefańskiego wykonano ; „generalny remont kościoła : wymieniono podmurówki , fragmentów ścian, stropów, pokrycia dachu i więźby dachowej, założono posadzkę ceramiczną i położono nowe gonty- 1968-71. Stan wszystkich elementów dobry, zawilgocenie murów zakrystii.”

Brak uwag w rubryce : Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.

Kilkanaście lat temu wymieniono białe okna drewniane na zespolone w kolorze brązowym. Otynkowano gotycką zakrystię tynkiem fakturalnym tzw. baranek w intensywnie żółtym kolorze , zamontowano plastikowe wywietrzniki, na wapienne tynki wnętrza nałożono cementowe, co wyraźnie zubożyło wyraz stylistyczny architektury zakrystii a tynki cementowe utrudniają odprowadzanie podciąganej kapilarnie wilgoci. W 2004 roku zostały opracowane Białe Karty zabytków ruchomych wyposażenia kościoła w tym ołtarzy. Autorka M. Góralczyk zaleciła przeprowadzenie prac konserwatorskich dla części drewnianych obiektów zwracając uwagę na osłabienie drewna i ubytki (w domyśle przeciwdziałanie szkodnikom drewna.) Jednak takie działania nie zostały dotąd podjęte. Wykonano natomiast konserwację kamiennych chrzcielnic a

³ Badania archeologiczne przeprowadzone w br. w uzgodnieniu z PSOZ w Piotrkowie Trybunalskim korespondują z tą wiadomością ze względu na odkryte pochówki i artefakty datujące na XIII wiek ! (Opracowanie archeologiczne..., 2016 ,Daniel Gazda)

⁴ www. Archiwalne. Ocalić od zapomnienia ,2014

⁵ Wg. Historii Kościoła i Parafii w Rzejowicach .(Tablica w kościele)

⁶ Wspomniany remont kościoła jest także datowany w źródłach internetowych na lata 1911-12.

także obejście i ścieżki wokół kościoła z kostki kamiennej.

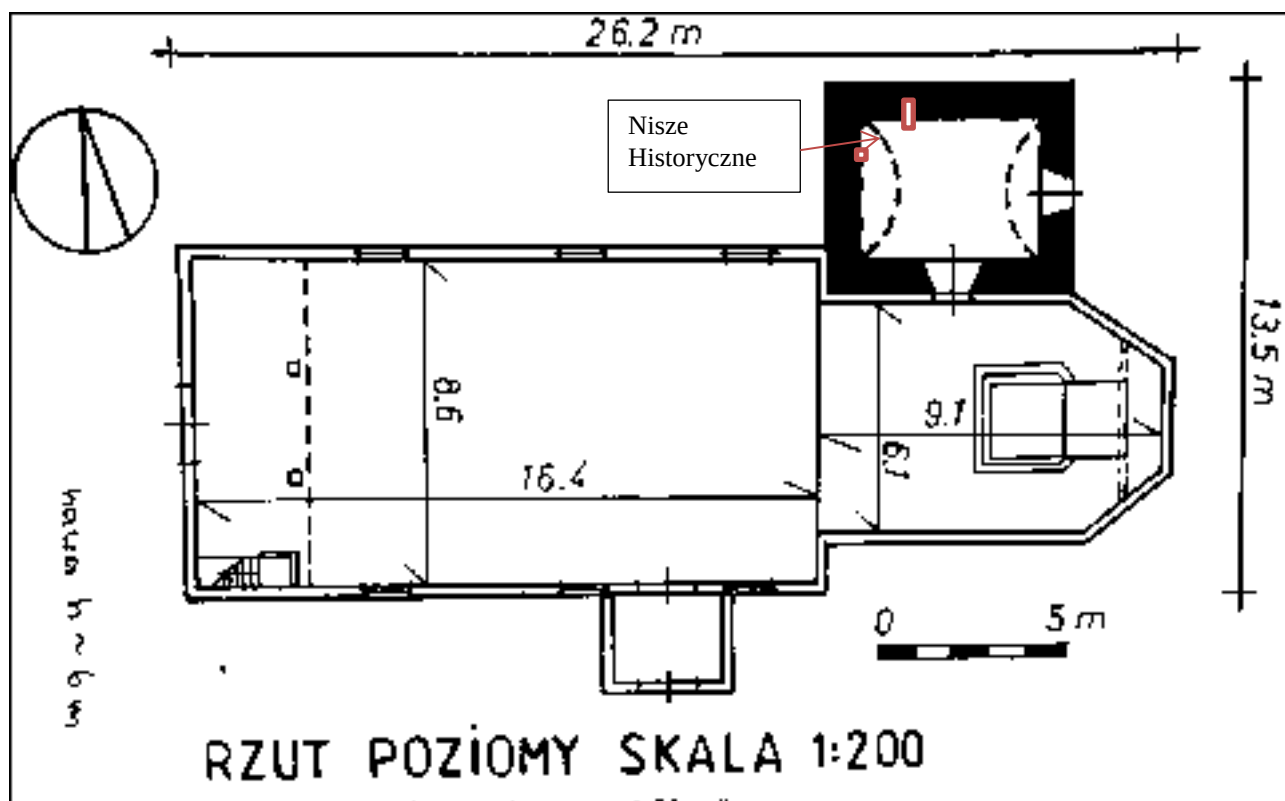
W czerwcu ubiegłego roku z inicjatywy nowego proboszcza ks. Tomasza Kordeli dokonano wspólnego przeglądu zabytkowego budynku kościoła z udziałem PSOZ z Piotrkowa Trybunalskiego. W konkluzji zalecono przeprowadzenie badań konserwatorskich stanu zachowania i archeologicznych w celu opracowania Programu Prac Konserwatorskich niezbędnych do Projektu Architektonicznego remontu kościoła zgodnie z wymogami Prawa Budowlanego i Ustawą o Ochronie Zabytków M. K. i D. N.

Wokół kościoła został wykonany metodą gospodarczą system odprowadzenia wody z rynien zapobiegający bezpośredniemu zalewaniu ścian- prace mają charakter ochrony czasowej. Od tego czasu w porach letnich kościół jest intensywnie wietrzony.

Fot.1,2 Zdjęcia archiwalne z 2008 roku , Stan okien przed wymianą. Jedynie okna prezbiterium

zachowują pierwotny ostrołukowy profil .Okna nawy prostokątne zmienione w stosunku do zachowanych ram we wnętrzu łukowych. Zakrystia otynkowana tzw. barankiem i pomalowana na żółto . Rynny z blachy ocynkowanej. (Fot . portal: [www. Odległości pl.](http://www.Odległości.pl))

Rys.1 Rzut poziomy założenia kościoła , Biała Karta ,K Stefański, 1996

6.Opis ogólny, technika wykonania obiektu :

Kościół jest przykładem polskiej architektury drewnianej nizinnej późnobarokowej z gotyką murowana zakrystią orientowanym .Nawa jest rzutowana na planie wydłużonego prostokąta z węższym od wschodu pięciobocznym prezbiterium . Od strony pñ. prezbiterium znajduje się kwadratowa zakrystia , a od pñd. nawy kruchta. Rys.1

Budynek jest przykryty dachem dwuspadowym zamkniętym od wschodu wielobocznym z mocno wysuniętym okapem. Zakrystia przykryta dachem pulpitowym, zaś kruchta dwuspadowym poprzecznym do osi kościoła

Kościół drewniany o konstrukcji zrębowej, szalowany deskami od strony zewnętrznej. Część z lat 1708-11 wykonana z drzewa modrzewiowego, przedłużenie od strony zachodniej z początku XX wieku z bali oraz podwalina z sosnowych . Szalunek zewnętrzny z desek sosnowych w układzie pionowym . Do prac remontowych na początku XX wieku i po II W.Ś (wymiana podwaliny , remont wieżby , wymiana gontu) zastosowano różne materiały iglaste. Dachy są pokryte gontem , dach wieżyczki blacha cynkową . Blacharka , rynny z blachy ocynkowanej. Wieżba dachowa krokwiowo-jętkowa. Mur fundamentowy pod częścią XVIII wieczną z głazów narzutowych z użyciem bloków piaskowcowych łączonych na zaprawę wapienną z wypełniaczem z piasku i cegły pokruszonej i głębokości 60-90 cm. Pod częścią dobudowaną zachodnią kościoła fundament murowany z kamieni łupanych z piaskowca (mało nasiąkliwego) łączonych na zaprawę wapienno-piaskową i głębokości 160cm poniżej gruntu .

Murowana zakrystia skarbczyk wzniesiona w XV wieku z cegły ceramicznej łączonej na zaprawę wapienną i posadowiona na podmurówce do - 180 cm z kamienia (piaskowiec) łączonego na zaprawę wapienną.

Wcięcie przy krawędzi korony muru od strony prezbiterium i dalej a wokół korony murów zakrystii wskazuje ,że mogło to być miejsce na belkę murlaty co by wskazywało ,że część murowana mogła mieć w przeszłości dach samodzielny .

Obecnie drewniana konstrukcja dachu nad zakrystią – formie jednospadzistej, nakryta gontem.

Pomiędzy murem ceglano-kamiennym zakrystii a drewnianą ścianą prezbiterium znajduje się dylatacja o szer. 15 cm.

Między zakrystią a prezbiterium portal kamienny profilowany gotycki z drzwiami drewnianymi z metalowymi okuciami. Pozostałe drzwi , główne i boczne do nawy , zewnętrzne podwójne do zakrystii drewniane wtórne.

Posadzki z płytek ceramicznych czarno-białych zarówno w nawie, prezbiterium jak i zakrystii.

Okna nawy i prezbiterium drewniane o kolorze brązowym zespolone nawiązujące podziałami do historycznych. Ostrołukowe zgodne z ramami historycznymi prezbiterium i prostokątne w nawie w otworach pierwotnie z nadprożem owalnym . Zmiana okien dokonana prawdopodobnie w 1856 roku podczas renowacji kościoła.

Chór na dwóch słupach drewnianych ze schodami jednobiegowe drabiniaste .

Po stronie płn. nawy znajduje się ambona.

7.Stan zachowania obiektu

Elewacja zewnętrzna-kościół drewniany

Fot.3 Narożnik płn. -zach.

budynku drewnianego kościoła , w głębi po str. płn. zakrystia . Elewacje pokryte szalunkiem z desek w układzie pionowym .widoczna strefa zacieków w przyziemiu, Drzwi główne drewniane – wtórne. Fot.R. Gazda'2016

Fot.4 Narożnik

pł. wsch. Prezbiterium kościoła i zakrystii „ Elewacja prezbiterium pokryta szalunkiem z desek w układzie pionowym z oknem ostrołukowym stylizowanym wykonanym po 2008 roku. Muirowana zakrystia tynkowana i pomalowana na żółto .Fot. R. Gazda’2016

Fot.5 Elewacja płd. Nawa

kościół z dobudówką –wejściem bocznym do nawy . Elewacja pokryta szalunkiem z desek w układzie pionowym . Okna stylizowane wykonane po 2008 roku . Obejście obiektu z kostki kamiennej. Osiadanie elewacji płd w części centralnej. Fot. R. Gazda’2017

Fot.6 Elewacja zach. –wejście

główne do nawy do nawy . Elewacja i ściana szczytowa poddasza pokryta szalunkiem z desek w układzie pionowym . Okno stylizowane wykonane po 2008 roku . Drzwi drewniane i okucia wtórne . Część środkowa z progiem znajduje się wyżej niż ściany boczne. Fot.R. Gazda'2017

Fot.7 Sondaż archeologiczny

fundamentu elewacji pld. nawy. kościoła D .Gazda '2017, ➡ ubytek głazu –sięgacza ,wyrwa w fundamencie. Fot. R Gazda' 2017

Stan zachowania elementów konstrukcyjnych –bali jest ukryty pod warstwą szalunku z desek sosnowych w układzie pionowym i uszczelnionych listwami. Na deskach szalunku w strefie przyziemia po stronie pñ. oraz przy dobudówce południowej widnieją wybarwienia od wilgoci. Drewno szalunków w miejscach zacieków (pod dachem, pod oknami, przy rynnach i narożnikach wspomnianej przybudówki oraz murowanej zakrystii , bezpośrednio nad gruntem) jest skorodowane z przyczyn biologicznych (grzyby) . Deski są przybite gwoździami maszynowymi-skorodowanymi.

Drugim przejawem korozji biologicznej są drewnojady (otwory , osypywanie się pyłu drzewnego) Wg Ekspertyzy mykologicznej dr A.Wójcik zidentyfikowano : Spuszczela pospolitego (*Hylotrupes bajulus* L.) Kołatka domowego (*Anobium punctatum* De Geer). Zagrożeniem dla konstrukcji budynku stanowią skorodowane belki podwaliny : rozkład brunatny drewno koloru brunatnego

spękane pryzmatycznie i kruszy się w palcach. Odkrywki podwaliny od zewnątrz oraz od wnętrza wykazały, że dolna belka leży na wylewce cementowej wyrównującej kamienny mur fundamentowy z izolacją z papy. Można przypuszczać, że wspomniana forma izolacji była wykonana podczas remontu bezpośrednio po II.WŚ. Krystaliczny charakter zaprawy cementowej zw niektórych miejscach wskazuje, że mogła być wykonana podczas rozbudowy kościoła jeszcze na początku XX wieku.

Ściana płd. nawy w części środkowej przy dobudówce sieni wejścia bocznego osiadła w stosunku do obu narożników. Fot.7 oraz fot. z wnętrza nr.

Patrząc na elewację od strony południowej widać w jej części centralnej efekt wygięcia w dół linii poziomej : pomiędzy oknami , krawędzi dachu i ugięcie samego dachu powyżej :Fot 7

Odkrywki archeologiczne murów fundamentowych wykonane w 2016 roku przez archeologa D. Gazdę wskazują na niejednorodny charakter fundamentowania . Starsze fundamentowanie pod częścią kościoła z pocz. XVIII wieku jest wykonane z głazów narzutowych łączonych na zaprawę wapienną z ziarnami cegły stosunkowo płytko w 2-3 warstwach pod prezbiterium i ok 3 warstwach pod korpusem nawowym i głębokości do około 40-90 cm .Natomiast dobudowana część z chórem od zachodu jest wzniesiona z ciosanego piaskowca łączone na zaprawę wapienną bez dodatków ceglanych. Mur ten sięga 160 cm i stanowi stabilną strukturę .

Sondaż archeologiczny w sondażach II Etapu w roku 2017 pozwolił na odkrycie pustki po usuniętym dużym kamieniem sięgaczu. Powstała wyrwa o objętości dochodzącej do 0,3 m³ w fundamencie! Powstanie ww. uszczerbku należy wiązać z pracami powojennymi przy montażu odwodnienia z rur cementowych wody deszczowej z rynien . Prace te świadczą , że w przeszłości problem z wpływem zawilgocenia był zauważalny i starano się mu przeciwdziałać nie tylko wymieniając skorodowane belki podwaliny . Niestety uszkodzono przy tym mur fundamentowy w najbardziej newralgicznym miejscu elewacji płd.

Belka podwaliny nawy znajduje się poniżej poziomu posadzki i jest położona na warstwie papy z wylewką cementową wyrównującą nierówności kamiennego muru fundamentowego. Ze względu na zróżnicowaną głębokość , niejednorodność parametrów technicznych i głębokość poniżej poziomu zamarzania fundamentowanie w części nawy części środkowej i wschodniej należy zakwalifikować jako niestabilne szczególnie w okresach podwyższonej wilgotności gruntu (zamróz).

Remonty wpływające na zachowanie całości budynku kościoła były wykonywane wg źródeł potwierdzonych z regularnością ok.50-60 lat począwszy od 1856 w 1900 ostatni w latach 50 XX wieku.

8. Badania stratygraficzne zabytków ruchomych oraz wystroju chóru

Wnioski i Program Prac konserwatorskich zabytków ruchomych

8.1 OLTARZ GŁÓNY /Fot. 8-15 R.Gazda'2017, Fot. 16-19, stratygrafia A.Bogusz-Gazda '2017

Fot.8 Ołtarz główny .

Fot.15

- Styl : późny barok
- Czas powstania : 1 poł . XVIII w
- Technika i technologia : ołtarz wykonany z dwóch rodzajów drewna elementy konstrukcyjne drewno iglaste , elementy snycerki i rzeźby miękkie drewno liściaste lipa, ołtarz polichromowany w technice olejnej na gruntach kredowo klejowych , złocenia i srebrzenia elementów snycerskich i ornamentalnych , pierwotnie z podziałem na złocenie na poler i mat , mensa ołtarzowa murowana z cegły łączonej na zaprawę
- Wymiary : wys. 550 cm , szer. 450 cm
- Opis obiektu

Ołtarz architektoniczny jednoosiowy, jednokondygnacyjny ze zwieńczeniami i bramkami. Mensa skrzyniowa z antependium (wypełnionym malowanym przedstawieniem Chrystusa ukrzyżowanego z aniołami klęczącymi przy krzyżu na tle błękitnym przy skrajnych krawędziach ozdobione wicią winnej latorośli) Mensa murowana . Po bokach ołtarza bramki prostokątne zamknięte łukiem półkolistym wspartym z jednej strony na ćwierć kolumnach na wysokich postumentach , z drugiej przylegającym do skrajnych krawędzi części cokołowej retabulum. W zwieńczeniu bramek uproszczone belkowania, załamujące się pod kolumnienkami, na osi ozdobione podwieszonym pękiem owocowym, przerwane i wysunięte ku górze z postumentami pod rzeźby, z lewej strony przedstawienie św. Judy Tadeusza , z prawej św. Kazimierza. Na skrajnych odcinkach gzymsu belkowania bramek ustawione pękate wazony z kwiatami róży wśród liści .Część cokołowa retabulum złożona z ustawionych po bokach postumentów ozdobionych profilowanymi gzymsami zdobione otwartymi koronami z odchodzącymi od nich liśćmi akantu, na nich wspierają się pary postumentów pod kolumny. Postumenty od wewnętrznej strony wysunięte ozdobione na ściankach przednich rozetką akantową, postumenty zewnętrzne cofnięte ozdobione rautem otoczonym liśćmi akantu. Zamykający część cokołową gzyms pośrodku załamujący się i wysunięty ku górze, pod nim rozetka akantowa. W polu środkowym prostokątna rama na obraz (Matka Boska z Dzieciątkiem w zasuwie przedstawienie św. Michała Archanioła) , profilowana ozdobiona fryzem z liści akantu.Po bokach ujęta parami kolumn , , zewnętrzne cofnięte ,o kompozytowych kapitelach .Kolumny podtrzymują belkowanie , ponad nimi załamujące się , pośrodku z gzymsem wygiętym półkuliście,

i odcinkami belkowania przesuniętymi ku górze, na osi trójkątnie załamującymi się i ozdobionych na wysuniętych odcinkach główkami aniołków. W zwieńczeniu owalny polichromowany medalion ze złożonymi stylizowanymi literami Maryja, w bogato rzeźbionej, złożonej ramie, po jego bokach rzeźby adorujących aniołów.

– Opis stanu zachowania

Stan zachowania podłoża oraz konstrukcji ołtarza jest bardzo zły. Główną przyczyną jest zaatakowanie obiektu przez larwy owadów oraz rozłożenie strukturalne związane z działaniem wilgoci w połączeniu z mikroflorą z zalegającego kurzu. Największe zniszczenia mają miejsce w elementach konstrukcji. Stan widoczny jest od odwrocia całej bryły zabytku. Drewno jest zmurszałe i wykrusza się wzdłuż słoików, spod wierzchniej warstwy wysypuje się mączka drzewna powstała w wyniku żerowania drewnojadów. W strukturze podłoża drewnianego powstały pustki. W wielu miejscach pod warstwą olejnej polichromii istnieją takie ubytki powodując że powierzchnia pod naciskiem narzędzia zapada się. Konstrukcja ołtarza jest w kilku miejscach zachwiana, jej elementy przesunięte i ewidentnie niestabilne. Największe zachwianie statyki i pionu widoczne jest nad kolumnami. Łączenia poszczególnych płaszczyzn stolarskich uległy rozsunięciu powodując ubytki we wszystkich warstwach technologicznych.

Widoczne są ubytki w elementach kompozycji takich jak fragmenty gzymsów, listew złożonych, duży ubytek ażurowej, profilowanej listwy z liśćmi akantu z gzymsu wieńczącego retabulum, górnej części uszaka nad głową św. Judy Tadeusza, oraz wiele drobniejszych ułamań i ubytków. W formie gzymsów widoczne są flekowania i ruchome fragmenty, źle wklejone nie trzymające formy oryginału.

Warstwa malarska polichromii wraz zaprawą w wielu miejscach posiada drobne wykruszenia, zwłaszcza na krawędziach istnieje wiele pęknięć, miejsc łuszczących się, przetartych.

W przeszłości ołtarz był poddany pracom renowacyjnym prawdopodobnie dwa lub trzy razy podczas których wszystkie warstwy polichromowane zostały zmienione kolorystycznie.

Przemaalowanie pokrywające całość ołtarza nałożone jest w grubej warstwie w kilku okresach czasowych. Warstwy przemaalowań w zależności od miejsca wykonania odkrywki stratygraficznej to od trzech do pięciu warstw technologicznych na podłożu, to w kolejności:

1. biel, 2. kremowy, 3. biel z szaro niebieskim, 4. kremowy, 5. jasna szaro niebieska warstwa z marmuryzacją – warstwa oryginalna na cienkim gruncie kredowo klejowym i podłożu drewnianym

Wymiennie w warstwie 4. w kilku odkrywkach znajdowana jest warstwa w kolorze czerwono różowym lub są tylko trzy warstwy stratygraficzne gdzie jako oryginalna zawsze występuje szaro niebieska z delikatną marmuryzacją. Wszystkie warstwy barwne wykonane są w technice olejnej.

Mensa ołtarzowa również została przemaalowana, w kolejności to cztery warstwy barwne na podłożu: 1. żółty, 2. seledynowy, 3. zieleń w tonacji z brązem, 4. delikatna szaro niebieska – warstwa oryginalna leżąca na tynku wapienno piaskowym.

Powierzchnie architektury ołtarza i jego elementy ornamentalne pokryte folią metali zostały w większości odtworzone w imitacjach złota, jedynie podłużna chmurka wieńcząca emblemat owalny Maryjny w zwieńczeniu ołtarza i palmy niesione przez anioły w zwieńczeniu zostały odtworzone jako powierzchnie srebrzone w zastosowaniu folii aluminium. Na powierzchniach złożonych w wyniku przeprowadzanych renowacji wprowadzano kilka rozwiązań zmieniających oryginalny charakter obiektu. W pionowych rzeźbionych ażurowo listwach przechodzących w uszaki z liści, kwiatów i wici, po obu stronach retabulum, pod warstwą imitacji złota w odkrywce stratygraficznej widoczna jest warstwa polichromowana

- w kolorze niebiesko zielonkawym. Oryginalne złocenie folią złota zachowało się w tych partiach szczątkowo w zagłębieniach ornamentu i u dołu listwy .
- Powierzchnie kolumn otaczających pole z obrazem w warstwach odkrytych w badaniach stratygraficznych były srebrzone płatkami srebra i pokryte bardzo grubą warstwą ciemnego szelaku imitującego kolor złoty. Jest to warstwa wtórna położona na jasnym gruncie na mat na mikstion. Na listwach rzeźbionych ażurowo z akantem, ramie do obrazu oryginalnie zastosowano złoto , które później pokryto imitacją złota i grubą warstwą szelaku.
- Powierzchnie złożone były pokrywane warstwami gruntów , zbyt grubo kładzionych i często nie dostatecznie szlifowanych z pozostawieniem nierówności. Grunty w wielu miejscach spękały , łuszczyły się i wykruszają. Zbyt grubo położone warstwy szelaku pokryte brudem i tłuszczem , spowodowały zaślepienie powierzchni metalu i nieprzyjemny efekt estetyczny. Metal użyty do warstw złożonych położono z małą dbałością pomarszczony i z zagnieceniami.
- W ołtarz wkomponowane zostały cztery rzeźby polichromowane , pełne : św. Tadeusz Juda, św. Kazimierz, dwa anioły ze zwieńczenia oraz dwie główki putt umieszczone nad polem z obrazem.
- Rzeźby podobnie jak i podłoże ołtarza zaatakowane zostały przez drewnojady co widoczne jest przede wszystkim od odwrotu . Liczne otwory po żerowaniu larw i świeżo osypująca się maczka drzewna wskazuje na aktywność szkodników. Forma rzeźb jest spękana wzdłuż łączeń i słoików np. pęknięcie na podstawie w rzeźbie św. Kazimierza.
- Powierzchnie polichromowane rzeźb w poprzednich renowacjach przemalowano, pokrywając całość kompozycji w grubej warstwie farby. Poszczególne partie kolorystyczne takie jak karnacja np. oczy, włosy, paznokcie czy stroju takie jak światłocien potraktowane zostały bardzo schematycznie , płasko ,powodując nieprzyjemne przerysowanie charakteru estetycznego. Niestarannie wykonano warstwy kolorystyczne nakładając zbyt grubo farbę , która załaziła rysunek i zmieniła charakter rzeźbiarski, a w wielu miejscach spłynęła .
- Zmieniona kolorystyka przemalowań skrywa oryginalne barwy . W rzeźbie św Tadeusza Judy karnacja oryginalna o delikatnych chłodno różowych tonach, suknia z pomarańczowej na jasno zielonkawą, podstawa z ciemno zielonej na jasną o ciepłym tonie, św. Kazimierz peleryna z ceglastej na czerwień karminowy , suknia czarna na czerwień, wyłogi peleryny z bieli z futrzanym wykończeniem na biel złamaną niebieskim ze złoceniami na rantach , podstawa z ciemnej na jasną zieleń. Rzeźby mocowane są na grube metalowe gwoździe z dużymi łebkami które zardzewiały powodując spękania i ubytki warstw technologicznych.

Odkrywki stratygraficzne uzupełniające: Opracowanie i Fot.16-19 A. Bogusz-Gazda

OG.1 , Fot.17, Bok prawa strona ,pas dolny

- 1.Farba- biała , 2.Farba- kremowa, 3Farba-biała z odcieniem niebieskim
- 4.Marmuryzacja z dominującym RAL 7004 signal grau

OG.2 Fot.18, Tło za kolumną

- 1.Farba- biała , 2. Farba- biała z odcieniem niebieskim
- 3.Marmuryzacja z dominującym RAL 7004 signal grau

OG.3, Fot.16, Tło za kolumną

- 1.Farba- biała , 2. Farba- biała z odcieniem niebieskim
- 3.Marmuryzacja z dominującym RAL 7004 signal grau

OG.4, Fot.19, Bok prawa strona pas pośredni pod kolumnami

- 1.Farba- biała , 2. Farba- biała z odcieniem niebieskim

3.Marmuryzacja

OG.5 Mensa ołtarzowa :

- 1.żółty, 2. seledynowy, 3. zieleń w tonacji z brązem,
- 4delikatna szaro niebieska – warstwa oryginalna leżąca na tynku wapienno piaskowym.

OG.6, Bok prawa strona pas pośredni pod kolumnami

- 1.Farba- biała , 2. Farba- biała z odcieniem niebieskim
- 3.Marmuryzacja

OG.7, Fot19., Baza pod złożoną kolumną po prawej stronie ołtarza

- 1.Farba- biała , 2. Farba- biała z odcieniem niebieskim
- 3.Marmuryzacja z dominującym Ral 7004

-Wnioski i założenia konserwatorskie

Założeniem podjęcia prac konserwatorskich jest zabezpieczenie niszczących fragmentów ołtarza i przywrócenie oryginalnej formy estetycznej . Ze względu na żerowanie larw owadów w podłożu drewnianym powinno się elementy ruchome poddać dezynsekcji w komorze gazowej zaś części nie do demontażu na miejscu poddać działaniu preparatu przeciw drewnojadom w namiocie foliowym , a następnie wzmocnić strukturalnie .Należy po usunięciu przemalowań zmieniających wartość artystyczną obiektu , odsłonięciu warstw oryginalnych ,zabezpieczyć je i wykonać rekonstrukcje i uzupełnienia warstw z poszanowaniem dla oryginału i w nawiązaniu do jego stylistyki .

-Program prac konserwatorskich

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i wykonanie odkrywek stratygraficznych poszczególnych partii kompozycyjnych obiektu.
2. Zabezpieczenie warstw polichromii i złocień przez podklejenie odpowiednio dobranym klejem polichromia np. Mowilith, złocenia np. żelatyna z dodatkiem alkoholu. Miejsca osłabione zabezpieczenie poprzez zaklejenie bibułą japońską.
3. Demontaż obiektu
4. Zastosowanie środka przeciw larwom żerującym w podłożu drewnianym na miejscu i dezynsekcja elementów demontowanych proponowany preparat Multi GS prod. Remmers.
5. Impregnacja zaatakowanych przez drewnojady fragmentów podłoża , preparatem wzmacniającym strukturę np. Paraloid B72 do rzeźb i ornamentów i PU- Holzfer prod. Remmers do elementów nośnych i konstrukcyjnych .
6. Wykonanie reperacji konstrukcyjnych takich jak klejenie rozsuniętych elementów drewnianych, wzmacnianie i wymiana elementów zniszczonych. Użyte drewno należy zabezpieczyć np. preparatem Multi GS przed drewnojadami
7. Wykonanie i wklejenie ubytków formy rzeźbiarskiej i formy w ornamentyce ,użyte drewno należy zabezpieczyć np. preparatem Multi GS
8. Usunięcie warstw przemalowań z elementów polichromowanych i odsłonięcie oryginalnej kolorystyki warstwy malarskiej powierzchni ołtarza i rzeźb. Metoda działania powinna zostać dobrana na podstawie wcześniej wykonanych prób zgodnie ze sztuką konserwacji.
9. Usunięcie powłok imitujących srebrzenie i złocenie wykonanych w nie szlachetnych materiałach. Metodami i rozpuszczalnikami dobranymi na podstawie wcześniej wykonanych prób .
10. Usunięcie źle położonych uzupełnień warstw gruntów.
11. Uzupełnienie otworów wylotowych po owadach i mniejszych ubytków podłoża kitem z pyłu drzewnego z klejem .
12. Wykonanie w partiach polichromowanych uzupełnień ubytków gruntów kitem np. Italstucco prod . Ditta F. Fallador i opracowanie ich do faktury oryginalnej powierzchni .
13. Pomalowanie powierzchni gładkich ołtarza szlachetną farbą konserwatorską do drewna np. prod Remmers.
14. Nałożenie werniksu retuszerskiego na partie polichromowane rzeźb .
15. Wykonanie uzupełnień ubytków warstwy malarskiej w partiach polichromowanych rzeźb ,metodą retuszu naśladowczego farbami żywicznymi np. Mussini prod. Schminke
16. Wykonanie uzupełnień gruntów pod złocenia i srebrzenia , opracowanie powierzchni (dobranie na podstawie odkrywek rodzajów gruntu i koloru bolusów do metody zastosowanej pierwotnie).
17. Wykonanie złocenia i srebrzenia folią metali szlachetnych (metoda dobrana na podstawie

odkrywek stratygraficznych), przy drobnych przetarciach punktowanie metalem szlachetnym w proszku ze spoiwem żelatynowym. Złocenie złotem w płatku 23,75K metodą na poler w partiach wypukłych ornamentu na glince bolusowej czerwonej i na mat na mikstion olejny oraz srebrzenie folią srebra w płatku.

18. Nałożenie werniksu końcowego na polichromowane, retuszowane powierzchnie .

19. Montaż obiektu.

OBRAZ „MATKI BOSKIEJ Z DZIECIĄTKIEM „ Z OŁTARZA GŁÓWNEGO ,fot.9

-Styl : neobarok

-Czas powstania : 2 poł. XIX w

-Wymiary : prostokąt pionowy 121 cm x 72 cm

-Technika i technologiach

Obraz malowany na desce w technice olejnej malowane karnacje i tło , na partie stroju i wota nałożona masa plastyczna wymodelowana na zasadzie płaskorzeźby, złożona imitacją metalu i srebrzona folią aluminium. Podobrazie złożone z kilku desek w dwóch rzędach , wzmacnione dwoma szponkami przyklejonymi i przybitymi na stałe do odwrocia.

-Opis obiektu

Obraz przedstawia Matkę Boską Dzieciątkiem typie Hodegetrii. Postacie okrywa sukienka wykonana z masy plastycznej Matka Boska nieznacznie pochylona ku Dzieciatku, które obejmuje rękoma. Dzieciatko siedzi po lewej stronie , zwrócone w prawą stronę, nóżki prawa wyciągnięta ,a lewa lekko ugięta – trzyma na wysokości kolan Matki Boskiej. , prawą dłonią dotyka jej ręki a w lewej trzyma księgę . Karnacja postaci różowo kremowa podkreślona czerwienią, rysy wydobyte brązami. Z głowy Matki Boskiej spływa płaszcz srebrzony , sukienka złożona półkuliście wycięta pod szyją ozdobiona srebrzoną tasiemką. Suknia Dzieciątka srebrzona obszyta złożoną lamówką, oprawa księgi złożona, szaty z zaznaczonymi fałdami , ozdobione wyciskanyymi motywami roślinne. Na głowach postaci zamknięte korony- otoki , kabłąki pozłacane, wysadzone malowanymi kolorowymi kamieniami , otoczone promienistymi nimbami . Tło malowane na czerwony kolor w górnych narożnikach w masie wyciśnięte kształty wot , srebrzone, trzy z lewej strony : na prostokątnym klęcząca postać i w kształcie serca z literami IHS , ręki; dwa z prawej : w prostokącie modląca się postać i w kształcie oczu.

– Opis stanu zachowania

Podobrazie drewniane sklejone z desek ułożonych w dwóch rzędach , wzmacnione szpongiem wklejonym i przybitym na stałe zaatakowane jest przez larwy owadów żerujących w drewnie . Widoczna jest wysypująca się świeża mączka drzewna co wskazuje na aktywne szkodniki. Odwrocie deski pokryte grubą warstwą kurzu i brudu będących pożywką dla rozwoju mikroflory, widoczny biały nalot .

Warstwa malarska z zaprawą delikatnie spękane, widoczne drobne wykruszenia , zarysowania, zachłapania. Werniks żółknięty i lekko pociemniały.

Wtórna, bardzo niestarannie położona folia metalu imitująca złoto i srebro wchodzi na warstwę karnacji, niestarannie wyrysowuje kształty kompozycji, położona jest z licznymi zagnieceniami. Widoczne są, zwłaszcza na złocie punktowania ubytków metalu brązem w proszku, które mocno pociemniały i zmatowiały. Powierzchnia złocenia pokryta została warstwami szelaku mocno zmatowiałego i zabrudzonego z widocznymi nierównościami w grubości warstwy, jeszcze mocniej podkreślająca nieszlachetność użytego materiału.

Malowane na folii imitacje kamieni szlachetnych w koronach namalowane są niestarannie.

– Wnioski i założenia konserwatorskie

Głównym założeniem konserwatorskim jest przywrócenie właściwości nośnych podłoża drewnianego i zabezpieczenie przed żerowaniem drewnojadów. Ważne jest przywrócenie wartości estetycznych przez zdjęcie nieszlachetnych, zmienionych nawarstwień, zwłaszcza dotyczy to partii złoczonych i srebrzonych oraz przywrócenie złoczeń i srebrzeń w szlachetnych materiałach zgodnie z przestrzeganiem technik złotniczych.

– Program prac konserwatorskich

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i wykonanie odkrywek stratygraficznych
2. Zabezpieczenie warstw malarskiej i złoczeń przez podklejenie odpowiednio dobranym klejem np. Mowilith, złoczenia np. żelatyna z dodatkiem alkoholu. Miejsca osłabione zabezpieczenie poprzez zaklejenie bibułą japońską
3. Zastosowanie środka przeciw larwom żerującym w podłożu drewnianym i przeciw grzybom proponowany preparat Multi GS prod. Remmers.
4. Impregnacja zaatakowanego przez drewnojady podłoża, preparatem wzmacniającym strukturę np. Paraloid B72 w toluenie, aplikacja od odwrocia, iniekcje i pędzlem.
5. Wykonanie reperacji konstrukcyjnych podłoża klejenie i wzmacnianie spoin rozsuniętych elementów deski.
6. Usunięcie pociemniałego werniksu z warstwy malarskiej i retuszy. Metodami rozpuszczalnikowymi dobranymi na podstawie wcześniej wykonanych prób zgodnie ze sztuką konserwacji.
7. Usunięcie powłok imitujących srebrzenie i złoczenie wykonanych w nie szlachetnych materiałach. Metodami i rozpuszczalnikami dobranymi na podstawie wcześniej wykonanych prób.
8. Usunięcie źle położonych uzupełnień warstw gruntów.
9. Uzupełnienie otworów wylotowych po owadach i mniejszych ubytków podłoża kitem z pyłu drzewnego z klejem.
10. Wykonanie w warstwie malarskiej uzupełnień ubytków gruntów kitem np. Italstucco prod. Ditta F. Fallador i opracowanie ich do faktury oryginalnej powierzchni.
11. Nałożenie werniksu retuszarskiego na warstwę malarską.
12. Wykonanie uzupełnień ubytków warstwy malarskiej, metodą retuszu naśladowczego farbami żywicznymi np. Mussini prod. Schminke
13. Wykonanie uzupełnień gruntów pod złoczenia i srebrzenia, opracowanie powierzchni (dobranie na podstawie odkrywek rodzajów gruntu i koloru bolusów do metody zastosowanej pierwotnie).
14. Wykonanie złoczenia i srebrzenia folią metali szlachetnych (metoda dobrana na podstawie odkrywek stratygraficznych), przy drobnych przetarciach punktowanie metalem szlachetnym w proszku ze spoiwem żelatynowym. Złoczenie złotem w płatku 23,75K metodą na poler na glince bolusowej czerwonej i na mat na mikstion olejny oraz srebrzenie folią srebra w płatku.
15. Nałożenie werniksu końcowego na warstwę malarską.
16. Nałożenie warstw szelaku na powierzchnie srebrzone.

OBRAZ „ŚW. MICHAŁ ARCHANIÓŁ „Z OŁTARZA GŁÓWNEGO „fot.10 A.Bousz-Gazda

- Styl : neobarok
- Czas powstania : 2 poł. XIX w
- Wymiary : 122 cm x 75 cm
- Technika i technologia

Obraz olejny namalowany na płótnie lnianym tkanym fabrycznie o splocie płóciennym prostym , średniej grubości nitce , średniej gęstości . Płótno gruntowane fabrycznie . Obraz naciągnięty na krosno drewniane przy pomocy gwoździ metalowych.

– Opis obiektu

Obraz w kształcie prostokata pionowego przedstawiający św. Michała Archaniola walczącego z szatanem. Św Michał Archaniół przedstawiony w górnej partii kompozycji na tle obłoków , przechylony na prawa stronę, w wyciągniętej w górę prawej ręce trzyma włócznię skierowaną w stronę szatana leżącego u jego stóp , którego depta prawą nogą. Twarz pociągła o młodzieńczych rysach, karnacja jasno różowo kremowa w cieniach szaro brązowa , okolona , krótkimi kręconymi jasno brązowymi włosami. . Święty ubrany w ugiętą tunikę za biodra na nią narzuconą błękitną szarfę o rozwianych końcach, na nogach jasno brązowe buty przed kolana, u ramion uniesione białe skrzydła . Szatan leżący u stóp Świętego osłania się ręką przed włócznią, z rozłożonymi szeroko skrzydłami, namalowany w ciemnych kolorach brązu oliwkowego. Tło zróżnicowane kolorystycznie od dołu brązowe przepaści w którą strącany jest szatan , wyżej szare i zielonkawe niebieskie chmury z delikatnym pejzażem po lewej stronie kompozycji .

– Opis stanu zachowania

Podłoże płócienne bez większych rozdarć i ubytków na licu, największe rozdarcia na krawędziach na styku z krosnem , zniszczenia w miejscach krotek, ubytki na narożnikach związane z mechanicznym przesuwaniem obrazu w zasuwie. Podłoże płócienne o osłabionej strukturze , kruche włókna i odkształcona , obwisająca płaszczyzna . Odwrocie pokryte kurzem i brudem widoczne drobne wypłamienia mogące wskazywać na rozwój mikroflory i grzybní. Krosno drewniane ,na które naciągnięty jest obraz ,nie fazowane, bez klinów i możliwości regulacji naciągu. Drewno zaatakowane przez larwy żerujące w podłożu.

Warstwa gruntu i malarska miejscami łuszcząca się , widoczne duże przetarcia do płótna wzdłuż krawędzi i podstawy oraz przy lewym górnym rogu, w okolicy skrzydła Świętego, i na brzoju w okolicy włóczni. Drobniejsze ubytki warstwy malarskiej rozsiane na całej powierzchni , skupiska widoczne w tle. W partiach tła ponad Świętym znajdują się duże przemalowania o zmienionym kolorze i mocno przyciemnione.

Całość kompozycji pokrywa bardzo brudny i przyciemniony, żółkły werniks oraz ciemne smugi i krople żywicy , zachłapania farb.

– Wnioski i założenia konserwatorskie

Podstawowym założeniem dla podjęcia konserwacji obiektu jest wzmocnienie i przywrócenie właściwości nośnych podłoża płóciennego oraz oczyszczenie lica obrazu , uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej i przywrócenie właściwego odbioru estetycznego kompozycji.

- Program prac konserwatorskich

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej

2. Zabezpieczenie warstw malarskiej przez podklejenie odpowiednio dobranym klejem np. Mowilith lub żelatyna z dodatkiem alkoholu. Miejsca osłabione zabezpieczenie poprzez zaklejenie bibułą japońską
3. Oczyszczenie odwrocia z brudu i kurzu i dezynfekcja preparatem przeciwko mikroflorze i grzybom np. Desnovo prod. Brescian
4. Usunięcie pociemniałego werniksu , zacieków żywicznych i zachłapań farby z warstwy malarskiej oraz usunięcie retuszy . Metodami rozpuszczalnikowymi dobranymi na podstawie wcześniej wykonanych prób zgodnie ze sztuką konserwacji.
5. Usunięcie źle położonych uzupełnień ubytków warstwy gruntu.
6. Prostowanie podłoża płóciennego
7. Wykonanie reperacji podłoża płóciennego ,klejenie rozdarć, wklejanie łat oraz doklejanie pasów potrzebnych do naciągnięcia na krosna.
8. Wykonanie impregnacji podłoża płóciennego od odwrocia proponowany klej Plexisol P550
9. Wykonanie w warstwie malarskiej uzupełnień ubytków gruntów kitem np. Italstucco prod . Ditta F. Fallador i opracowanie ich do faktury oryginalnej powierzchni .
10. Naciągnięcie płótna na nowe krosno drewniane o prawidłowej budowie fazowane, z klinami umożliwiające regulowanie naciągu obrazu. Drewno zabezpieczone preparatem przeciwko drewnojadom i grzybom np. Multi GS prod. Remmers
10. Nałożenie werniksu retuszerskiego na warstwę malarską .
11. Wykonanie uzupełnień ubytków warstwy malarskiej ,metodą retuszu naśladowczego farbami żywicznymi np. Mussini prod. Schminke.
15. Nałożenie werniksu półmatowego , końcowego na warstwę malarską .

8.2 OŁTARZ BOCZNY PRAWY pw. ŚW. JÓZEFA /Fot. 20-25 R Gazda'2017

Badania stratygraficzne i Fot.26-31A. Bogusz-Gazda

- Styl : późny barok
- Czas powstania : 1 poł . XVIII w
- Wymiary : 400 cm wysokość x 213 cm szerokość
- Technika i technologia

ołtarz wykonany z dwóch rodzajów drewna elementy konstrukcyjne drewno iglaste , elementy snycerki i rzeźby miękkie drewno liściaste lipa,

ołtarz polichromowany w technice olejnej na gruntach kredowo klejowych , złocenia i srebrzenia elementów snycerskich i ornamentalnych , pierwotnie z podziałem na złocenie na poler i mat , mensa ołtarzowa murowana z cegły łączonej na zaprawę , tynkowana tynkiem wapienno piaskowym, malowana

Fot.20

Fot 21

Fot.22

Fot.23

-Opis obiektu

Ołtarz architektoniczny, jednoosiowy, jednokondygnacyjny ze zwieńczeniem, zdobiony elementami ornamentalnymi. Mensa murowana, skrzyniowa na niej umieszczone retabulum. W części cokołowej retabulum wydzielonej profilowanym gzymsem po bokach ustawione ukośnie postumenty pod kolumny, między nimi ścianka centralnie dekorowana ażurową liściastą wicią. Pole środkowe wypełnia rama na obraz (Św. Józef z Dzieciątkiem, XX w.) w kształcie wydłużonego owalu z uskokami w narożnikach, profilowana, ozdobiona fryzem z liści akantu. Centralne pole ujęte po bokach wysuniętymi ukośnie kolumnami o kręconych trzonach, kompozytowych kapitelach. Kolumny podtrzymują belkowanie załamujące się ponad nimi trójkątnie wysunięte. Belkowanie przerwane pośrodku z gzymsem trapezowo występującym ku górze z podwieszoną do niego kłasią winorośli. Ponad gzymsem odcinki belkowania przesunięte ku górze, na osi trójkątnie występujące do przodu, ozdobione pod gzymsem fryzem z liści akantu. Na odcinkach gzymsu belkowania ponad kolumnami ustawione prostopadłościennie postumenty, na przednich ścianach zdobione akantowymi rozetkami, na postumentach wtórne rzeźby aniołów. Do skrajnych krawędzi retabulum przylegają uszaki skomponowane z wici z liści akantu. W zwieńczeniu ołtarza owalna rama na obraz (przedstawienie Baranka Eucharystycznego na czerwonym tle, XX w.), dekorowana bujną wicią akantową, na szczycie gloria promienista. Ołtarz pomalowany na biało, złożone elementy ornamentalne, kolumny, ramy na obrazy, profile, uszaki, gloria promienista.

— Opis stanu zachowania

Stan zachowania podłoża oraz konstrukcji ołtarza jest zły. Główną przyczyną jest zaatakowanie obiektu przez larwy owadów oraz rozłożenie strukturalne związane z działaniem wilgoci w połączeniu z mikroflorą z zalegającego kurzu. Zniszczenia mają miejsce zarówno w elementach konstrukcji jak i w elementach ornamentu (na uszaku z lewej strony w miejscu ubytku wici w ułamaniu widać zatrwajały stopień destrukcji podłoża). Z otworów wylotowych po larwach wysypuje się mączka drzewna powstała w wyniku żerowania drewnojadów. W strukturze podłoża drewnianego powstały pustki. W wielu miejscach pod warstwą olejnej polichromii istnieją takie ubytki powodując że powierzchnia pod naciskiem narzędzia zapada się. Konstrukcja ołtarza jest w kilku miejscach zachwiana, jej elementy przesunięte i niestabilne. Największe zachwianie statyki i pionu widoczne jest w przypadku ustawienia kolumn i elementów z nimi związanych. Łączenia poszczególnych płaszczyzn stolarskich uległy rozsunięciu powodując pęknięcia i rysy we wszystkich warstwach technologicznych.

Widoczne są rozsunięcia elementów tworzących ramę do obrazu, łączenia na pulpitych, tworzących formę uszaków, profile gzymsów i listew.

Widoczne są ubytki w elementach kompozycji takich jak fragmenty gzymsów, listew złożonych, duży ubytek ażurowej, profilowanej listwy z liśćmi akantu spod gzymsu ponad lewą kolumną, górnej części uszaka po prawej stronie ołtarza, dużej części boku wici z uszaka po lewej stronie oraz wiele drobniejszych ułamów i ubytków form ornamentów. W formie gzymsów widoczne są flekowania i ruchome fragmenty, źle wklejone nie trzymające formy oryginału, niedbale przybite gwoździami, niektóre przymocowane są metalowym drutem.

Warstwa malarska polichromii wraz zaprawą w wielu miejscach posiada drobne wykruszenia, zwłaszcza na krawędziach istnieje wiele pęknięć, miejsc łuszczących się, przetartych.

W przeszłości ołtarz był poddany pracom renowacyjnym prawdopodobnie dwa lub trzy razy podczas których wszystkie powierzchnie polichromowane zostały zmienione kolorystycznie.

Przemalowanie pokrywające całość ołtarza nałożone jest w grubej, nierównej warstwie, w swoim charakterze zacieraając rysunek krawędzi elementów, nakładane były w kilku okresach

czasowych. Warstwy przemalowań w zależności od miejsca wykonania odkrytki stratygraficznej to od trzech do pięciu warstw technologicznych na podłożu, to w kolejności :

1.biel, 2. kremowy , 3. biel z jasnym szaro niebieskim kolorem – warstwa oryginalna na cienkim gruncie kredowo klejowym i podłożu drewnianym

Wymiennie w warstwie 3. w kilku odkrywkach znajdowana jest warstwa w kolorze kremowym (kostki w bazie pod kolumnami) na której widoczne są resztki czerwonego bolusu z fragmentami złota kładzionego na poler lub w trzeciej warstwie znajduje się mazerunek brąz na kremowym kolorze imitujący powierzchnie drewna Wszystkie warstwy barwne wykonane są w technice olejnej.

Mensa ołtarzowa również została przemalowana na kolor biały, na podłożu tynkowym w odkrywce widoczna jest delikatna szaro niebieska barwa– warstwa oryginalna leżąca na tynku wapienno piaskowym.

Powierzchnie architektury ołtarza i jego elementy ornamentalne pokryte folią metali zostały odtworzone w imitacjach złota. Na powierzchniach złożonych w wyniku przeprowadzanych renowacji wprowadzano kilka rozwiązań zmieniających oryginalny charakter obiektu.

Powierzchnie kolumn otaczających pole z obrazem w warstwach odkrytych w badaniach stratygraficznych były srebrzone płatkami srebra i pokryte bardzo grubą warstwą ciemnego szelaku imitującego kolor złoty. Jest to warstwa wtórna położona na jasnym gruncie na mat na mikstion. Na listwach rzeźbionych ażurowo z akantem, ramie do obrazu oryginalnie zastosowano złoto , które później pokryto imitacją złota i grubą warstwą szelaku.

Powierzchnie złożone były pokrywane warstwami gruntów , zbyt grubo kładzionych i często nie dostatecznie szlifowanych z pozostawieniem nierówności, widoczne jest to na przykład na dolnych partiach kolumn gdzie nierówności gruntów są bardzo duże. Grunty w wielu miejscach spękały , łuszczą się i wykruszają. Zbyt grubo położone warstwy szelaku pokryte brudem i tłuszczem ,spowodowały zaślepienie powierzchni metalu i nieprzyjemny efekt estetyczny. Metal użyty do warstw złożonych położono z małą dbałością pomarszczony i z zagnieceniami. Wiele powierzchni pokryto dodatkowo warstwą brązu w proszku , który ściemniał

W ołtarz wkomponowane zostały dwie rzeźby , pełne, polichromowane , dwa aniołki ze zwieńczenia . Są to rzeźby współczesne wykonane w miejsce skradzionych , pochodzących z epoki .

Rzeźby podobnie jak i podłoże ołtarza zaatakowane zostały przez drewnojady .

PROGRAM PRAC

DACH I ŚCIANY ZEWNĘTRZNE

Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

dr Magdalena Kwiatkowska

ul. Batorego 15/25, 97-300 Piotrków Trybunalski

Tel: 784-904-731, e-mail: biuro@konserwacja-zabytkow.pl

2024 r.

HISTORIA OBIEKTU¹

Parafia Rzymskokatolicka w Rzejowicach istnieje od końca XIII wieku. Jej forma zabudowy ulegała zmianie przestrzeni wieków. Obecny budynek kościoła (trzeci w tym miejscu) o konstrukcji drewnianej zrębowej został wzniesiony w latach 1708-11. Budynek wykonano prawdopodobnie z drzewa modrzewiowego. We wnętrzu zostały namalowane sceny „cudowne zdarzenia ze Starego i Nowego Testamentu” w 1720 (6?) roku przez Ignacego Markowskiego z Przeręba. Podczas restauracji kościoła w 1856 roku malowidła zostały zniszczone i zamalowane. Na suficie prezbiterium namalowano koronację Matki Boskiej, zaś w nawie Wieczere Pańską. W 1900 roku dokonano rozbudowy nawy kościoła przedłużając ją od strony zachodniej. Kościół oszalowano deskami, wymieniono także sufit.

Obiekt jest wyposażony w cztery barokowe ołtarze zdobione malarstwem sztalugowym, złożoną snycerką i rzeźbami, dwie kamienne chrzcielnice, ambonę i chór. Od strony płu. prezbiterium zachował się gotycki budynek pełniący funkcję zakrystii, wzniesiony w XV wieku, z profilowanym portalem i drewnianymi drzwiami. Budynek jest otynkowany od strony zewnętrznej jak i od wewnątrz. W wyniku prac remontowych po II Wojnie Światowej pomalowano wnętrze kościoła kilkoma warstwami białej farby olejnej, zasłaniając polichromię ornamentalną na ścianach. Na białą pomalowano także sufity prezbiterium i nawy. W 1968-71 wykonano generalny remont kościoła: wymieniono podmurówki, fragmenty ścian, stropów, pokrycia dachu i wieży dachowej, założono posadzkę ceramiczną i położono nowe gonty.

¹ Przygotowane na podstawie informacji zawartych w „białej karcie”, sygnowanej przez dr. K. Stefańskiego.

STAN ZACHOWANIA

Kościół wykonano w konstrukcji zrębowej, z drewna iglastego.

Dach kryty gontem, z drewna iglastego.

Obecnie ściany zewnętrzne i gonty pokryte są warstwą zabrudzeń, częściowo mikroorganizmów.

W związku z tym, zaplanowano przeprowadzenie poniżej proponowanych prac polegających na oczyszczeniu, a następnie impregnacji powierzchni.

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE

Prace remontowe w kościele będą polegały na naprawie i zabezpieczeniu ścian zewnętrznych i dachu:

1. DACH (wraz z sygnaturką)

- a. Zostaną przeprowadzone prace polegające na usunięciu nalotów z powierzchni gontów (szczotkowanie/omiatanie szczotkami malarskimi oraz mycie wodą pod ciśnieniem). Jednokrotnie lub w razie potrzeby dwukrotnie.
- b. Oczyszczony gont zostanie zaimpregnowany środkiem biobójczym GONTOX.

2. ŚCIANY ZEWNĘTRZNE

- a. Zostaną przeprowadzone prace polegające na usunięciu nalotów z powierzchni ścian zewnętrznych (szczotkowanie/omiatanie szczotkami malarskimi oraz mycie wodą pod ciśnieniem). Jednokrotnie lub w razie potrzeby dwukrotnie.
- b. Zostaną dobite wystające gwoździe mocujące gonty.
- c. Oczyszczone powierzchnie ścian zostaną zaimpregnowane środkiem biobójczym GONTOX.

Oczekuje się, że przeprowadzenie wyżej wskazanych prac doprowadzi do oczyszczenia oraz zabezpieczenia zewnętrznych powierzchni gontów oraz ścian zewnętrznych kościoła.

FOTOGRAFIE

Fot. 1. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

fot. M. Kwiatkowski 2024 r.

Fot. 2. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

fot. M. Kwiatkowski 2024 r.

Fot. 3. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

fot. M. Kwiatkowski 2024 r.

Fot. 4. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

fot. M. Kwiatkowski 2024 r.

Fot. 5. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach

97-512, Rzejowice 10

fot. M. Kwiatkowski 2024 r.

Zakres planowanych prac konserwatorskich:

1. Kompleksowe prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym, traktowanym jako jednolity, zabytkowy zespół artystyczno-architektoniczny, z uwzględnieniem jego struktury konstrukcyjnej, warstw technologicznych, elementów snycerskich, polichromii, złocień oraz zintegrowanych rzeźb i obrazów.
2. Zewnętrzne partie kościoła, tj. pełny zakres prac konserwatorskich na wszystkich ścianach zewnętrznych budynku głównego (bez zakrystii), obejmujących elementy drewniane elewacji, stolarkę otworową, detale architektoniczne oraz strefy przyziemia – z uwzględnieniem usunięcia skutków zawilgocenia i korozji biologicznej.
3. Całość pokrycia dachowego kościoła, w tym dach nad korpusem nawowym, prezbiterium oraz dach zakrystii – z uwzględnieniem prac przy konstrukcji więźby dachowej, wymianie lub uzupełnieniu poszycia gontowego, zabezpieczeniu przed penetracją wody oraz koniecznych prac blacharskich.

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
90-425 Łódź, ul. Piotrkowska 99

Łódź, 10-06-2025 r.

WUOZ-ZN.5142.551.2025.KKA

Parafia Katolicka pw. Wszystkich
Świętych w Rzejowicach
97-512 Rzejowice 10
przez pełnomocnika:
Mirona Kwiatkowskiego
ul. Stefana Batorego 15 lok. 25
97-300 Piotrków Trybunalski (miasto)

POZWOLENIE NA PODEJMOWANIE INNYCH DZIAŁAŃ PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie przepisów art. 36 ust.1 pkt 11, ust. 2a i 3, w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. „b”, art. 7 pkt 1, art. 89 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1292 dalej: u.o.z.o.z.), w związku z §17 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 81) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1292 dalej: k.p.a.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 28.05.2025 r. (data wpływu: 28.05.2025 r.), uzupełnionego w dniu 02.06.2025 r. Parafii Katolickiej pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach, 97-512 Rzejowice 10; przez pełnomocnika: Mirona Kwiatkowskiego, ul. Batorego 15/25, 97-300 Piotrków Trybunalski; o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – kościele parafialnym pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach; wpisanym do rejestru zabytków pod nr 238 (decyzja z dnia 27.12.1967 r.); polegających na: oczyszczeniu i impregnacji powierzchni ścian zewnętrznych i dachu; zgodnie z załączonym opracowaniem: „Program prac. Dach i ściany zewnętrzne. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach”, 97-512 Rzejowice autorstwa dr Magdaleny Kwiatkowskiej; 2024 r.

ŁÓDZKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

p o z w a l a

na podejmowanie innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – kościele parafialnym pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach; wpisanym do rejestru zabytków pod nr 238 (decyzja z dnia 27.12.1967 r.); polegających na: oczyszczeniu i impregnacji powierzchni ścian zewnętrznych i dachu; zgodnie z załączonym opracowaniem: „Program prac. Dach i ściany zewnętrzne. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach”, 97-512 Rzejowice autorstwa dr Magdaleny Kwiatkowskiej; 2024 r.

Termin ważności decyzji: 30.06.2026 r.

Pozwolenie niniejsze udzielone zostaje na następujących warunkach:

(§17 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
<https://www.wuoz-lodz.pl>

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie www WUOZ: [RODO](#) lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków – t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 81, art. 36 ust. 2a i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840)

- zawiadomienia Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu działań;
- niezwłocznego zawiadomienia Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu działań;
- podjęcia innych działań, które zapobiegą uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

Uwaga! Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, cofnięte lub zmienione w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania prac określonych w pozwoleniu, wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku (podstawa: art. 47 ustawy u.o.z.o.z.)

Uzasadnienie

W dniu 28.05.2025 r. do tut. urzędu przedłożono wniosek z dnia 28.05.2025 r. uzupełniony w dniu 02.06.2025 r. złożony przez Parafię Katolicką pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach, 97-512 Rzejowice 10; przez pełnomocnika: Mirona Kwiatkowskiego, ul. Batorego 15/25, 97-300 Piotrków Trybunalski; o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – kościele parafialnym pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach; wpisanym do rejestru zabytków pod nr 238 (decyzja z dnia 27.12.1967 r.); polegających na: oczyszczeniu i impregnacji powierzchni ścian zewnętrznych i dachu; zgodnie z załączonym opracowaniem: „Program prac. Dach i ściany zewnętrzne. Kościół Parafialny pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach”, 97-512 Rzejowice autorstwa dr Magdaleny Kwiatkowskiej; 2024 r.

Drewniany kościół pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach, zlokalizowany pod adresem Rzejowice 10, 97-512 Rzejowice, gm. Kodrąb, jest wpisany do rejestru zabytków pod nr 238 (decyzja z dnia 27.12.1967 r.)

Prace będące przedmiotem wniosku mają obejmować dach (wraz z sygnaturką) i ściany zewnętrzne kościoła; planowane jest ich oczyszczenie i impregnacja.

Wykonanie przedmiotowych prac, zgodnie z załączonym programem i przy zachowaniu warunków niniejszej decyzji, nie wpłynie negatywnie na substancję zabytkową i przyczyni się do poprawy stanu budynku.

Mając na uwadze powyższe Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków akceptuje przedmiotowe zamierzenie, ponieważ jest ono kontynuacją rozpoczętych prac mających na celu poprawę stanu zachowania zabytkowego obiektu.

W związku z powyższym orzeczono jak w rozstrzygnięciu.

Pouczenie:

1. Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w terminie 14 dni od daty jej doręczenia (art. 127 § 1 i 2, art. 129 § 1 i 2 k.p.a.).

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
<https://www.wuoz-lodz.pl>

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie www WUOZ: [RODO](#) lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

2. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków stwierdza wygaśnięcie decyzji, jeżeli decyzja została wydana z zastrzeżeniem dopełnienia przez stronę określonego warunku, a strona nie dopełniła tego warunku (art.162 § 1 pkt 2 k.p.a)
3. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków uchyli decyzję, jeżeli została ona wydana z zastrzeżeniem dopełnienia określonych czynności, a strona nie dopełniła tych czynności w wyznaczonym terminie (art.162 § 2 k.p.a).
4. Obowiązki nałożone na mocy decyzji w razie ich niewykonania podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 roku (Dz. U. z 2025 poz. 132) o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w trybie właściwym dla egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym (możliwe jest nałożenie grzywny w celu przymuszenia).
5. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna (art. 127a § 1 i § 2 k.p.a).
6. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (podstawa art. 130 § 4 k.p.a).

Otrzymane pozwolenie – administracyjna decyzja konserwatorska, nie zwalnia inwestora z obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia, a także z uzyskania zezwoleń wymaganych innymi przepisami szczegółowymi.

Opłatę skarbową w wysokości 82 zł uiszczono

Ustawa o opłacie skarbowej z dnia 16 listopada 2006 roku

Katarzyna Karwasik – inspektor ochrony zabytków nieruchomych

Z upoważnienia Łódzkiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Anna Wróbel-Janiszewska

Naczelnik Wydziału Zabytków Nieruchomych

Otrzymują:

1. Adresat
2. aa.

Sprawę prowadzi:

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
<https://www.wuoz-lodz.pl>

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie www.WUOZ.RODO lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

Katarzyna Karwasik – Inspektor Wydział Zabytków Nieruchomych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi,
Tel. (42) 631 78 93

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
<https://www.wuoz-lodz.pl>

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie [www WUOZ: RODO](#) lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
90-425 Łódź, ul. Piotrkowska 99

Łódź, 26-06-2025 r.

WUOZ-ZRR.5144.45.2025.NK

**Parafia Katolicka pw. Wszystkich
Świątych w Rzejowicach**
Reprezentowana przez:
Pana Mirona Kwiatkowskiego

**POZWOLENIE NA PROWADZENIE BADAŃ KONSERWATORSKICH ORAZ PRAC
KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH PRZY ZABYTKU WPISANYM DO
REJESTRU ZABYTKÓW**

Na podstawie art. 6 ust. 1, pkt 2 lit a; art. 7 pkt 1; art. 36 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 oraz ust. 3 i 5, w związku z art. 89 pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292; dalej: u.o.z.o.z), § 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków z dnia 2 sierpnia 2018 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 572; dalej: k.p.a.)

Po rozpatrzeniu wniosku: Parafii Katolickiej pw. Wszystkich Świątych w Rzejowicach, Rzejowice 10, 97-512 Kodrąb (gm. Kodrąb, pow. radomszczański), reprezentowanej przez Pana Mirona Kwiatkowskiego
o udzielenie pozwolenia: na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich ołtarzu bocznym pw. Serca Jezusa z kościoła parafialnego w Rzejowicach

**Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
pozwala**

Parafii Katolickiej pw. Wszystkich Świątych w Rzejowicach na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich ołtarzu bocznym pw. Serca Jezusa z kościoła parafialnego w Rzejowicach, wpisanym do rejestru zabytków ruchomych pod nr rej. B/274₄ decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Urząd Wojewódzki w Łodzi z dnia 17.12.1973 r., znak: KL.V-660/116/73, polegających na przeprowadzeniu kompleksowej konserwacji i restauracji ołtarza, zgodnie z załączonym do wniosku programem opracowanym przez dyplomowanych konserwatorów dzieł sztuki mgr Annę Bogusz-Gazdę oraz mgr Rajmunda W. Gazdę (*Badania konserwatorskie – stratygraficzne II etapu z programem prac konserwatorskich kościoła rzymskokatolickiego pw. Wszystkich Świątych w Rzejowicach*, Warszawa X. 2017 r.), stanowiącym załącznik do niniejszej decyzji, oznaczonym pieczęcią urzędową organu.

Termin ważności pozwolenia: do dnia 31.12.2026 r.

Pozwolenie niniejsze udzielone zostaje na następujących warunkach:

Art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. u.o.z.o.z oraz § 12 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi
ul. Piotrkowska 99, 90-425 Łódź, tel.: 42 631 78 92, fax: 42 630 17 83
e-mail: sekretariat@wuoz-lodz.pl
www.wuoz-lodz.pl

Administratorem danych osobowych jest Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków. Dane przetwarzane są w celu realizacji czynności urzędowych. Masz prawo do dostępu, sprostowania, ograniczenia przetwarzania danych. Więcej informacji znajdziesz na stronie www.wuoz.pl RODO lub pod numerem telefonu: 42 631 78 92.

konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków z dnia 2 sierpnia 2018 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81):

1. Warunkiem wydania niniejszej decyzji jest obowiązek kierowania badaniami i pracami konserwatorskimi albo samodzielnego wykonywania tych badań i prac przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37a u.o.z.o.z.;
2. Należy przekazać Łódzkiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac i badań: a) imię, nazwisko i adres osoby, o której mowa w pkt 1, b) dokumenty potwierdzające spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a u.o.z.o.z., c) oświadczenie osoby, o której mowa w pkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami i badaniami albo samodzielnego ich wykonywania;
3. Warunek sformułowany w pkt. 2 uważa się za spełniony w przypadku kierowania ww. pracami i badaniami albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę wskazaną we wniosku o udzielenie pozwolenia i posiadającą kwalifikacje, o których mowa w art. 37a u.o.z.o.z., o ile do wniosku zostały dołączone wymienione w pkt. 2 dokumenty i informacje;
4. Jeśli w toku prowadzonych badań i prac zmieniałaby się osoba prowadząca lub nadzorująca ww. badania prace, należy przekazać Łódzkiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków na 14 dni przed dokonaniem ww. zmiany: a) imię, nazwisko i adres osoby, o której mowa w punkcie 1, b) dokumenty potwierdzające spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a u.o.z.o.z., c) oświadczenie osoby, o której mowa w punkcie 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania;
5. **Należy zwołać komisję konserwatorską na następującym etapie prac:**
 - po wykonaniu prób usuwania nawarstwień malarskich z nastawy;
 - po wykonaniu prób rekonstrukcji i uzupełniania złocień;
 - po oczyszczeniu lica i odwróceniu obrazu Najświętszego Serca Jezusa;
6. Należy zawiadomić Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac;
7. Należy niezwłocznie zawiadomić Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac, które mogą mieć wpływ na stan zachowania zabytku;
8. Szczegółowe kwestie formalne i merytoryczne nie rozwiązane w programie załączonym do wniosku o udzielenie niniejszego pozwolenia wymagają rozstrzygnięcia na piśmie w porozumieniu z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
9. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, cofnięte lub zmienione w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania badań, prac lub innych działań określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku (art. 47 pkt 1 u.o.z.o.z.);
10. W zakresie prowadzenia dokumentacji przebiegu prac i ich wyników zobowiązuję wykonawcę do wykonywania dokumentacji fotograficznej rejestrującej poszczególne fazy prac, w sposób pozwalający na jednoznaczną identyfikację i przestrzenną lokalizację prowadzonych działań, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć;
11. Po zakończeniu prac w terminie 3 miesięcy od dnia ich zakończenia należy przekazać dokumentację konserwatorską, zgodną z standardami określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r., Łódzkiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków;
12. Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków uczestniczy w odbiorze częściowym i końcowym wykonanych prac, sprawdzając zgodność z udzielonym pozwoleniem

U z a s a d n i e n i e

Parafia Katolicka pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach, reprezentowana przez Pana Mirona Kwiatkowskiego, zwróciła się z wnioskiem o udzielenie pozwolenia na przeprowadzenie prac konserwatorsko-restauratorskich przy ołtarzu bocznym pw. Serca Jezusa z kościoła parafialnego w Rzejowicach. Ustalono, iż przedmiotowy obiekt stanowi własność Parafii Katolickiej pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach. Pełnomocnik strony złożył oświadczenie o rezygnacji z możliwości bycia informowanym o wszczęciu i zakończeniu prowadzonego postępowania oraz z możliwości zapoznania się z aktami sprawy, stosownie do art. 10 k.p.a.

Przedmiotowy ołtarz wpisany jest do rejestru zabytków ruchomych pod nr rej. B/274/4 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Urząd Wojewódzki w Łodzi z dnia 17.12.1973 r., znak: KL.V-660/116/73. Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 u.o.z.o.z. prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Po przeanalizowaniu przedłożonego programu prac stwierdzono, iż działania będą polegały m.in. na: ołtarz: przeprowadzeniu dezynsekcji; impregnacji nadwątłych elementów drewnianych; wykonaniu napraw stolarskich; usunięciu przemalowań i wtórnych złoczeń wykonanych z zastosowaniem metali nieszlachetnych; uzupełnieniu ubytków poszczególnych warstw technologicznych i ich opracowaniu; rekonstrukcji brakujących elementów oraz złoczeń; montażu obiektu; obraz z przedstawieniem Najświętszego Serca Jezusa: oczyszczeniu lica i odwrocia obrazu; dezynfekcji podobrazia; usunięciu wadliwych uzupełnień; prostowaniu i naprawie płótna; wykonaniu impregnacji płótna od odwrocia; przeprowadzeniu dezynsekcji krosna; uzupełnieniu ubytków warstw technologicznych. Przedmiotowy ołtarz został w minionych latach zdemontowany i przewieziony do pracowni konserwatorskiej, w celu przeprowadzenia przy nim prac konserwatorsko-restauratorskich, w oparciu o decyzję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Delegaturę w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 7.11.2018 r. znak: WUOZ-PT-B.5144.32.2018.AWR. Z uwagi na śmierć wykonawcy, prace nie zostały podjęte. W 2019 r. obiekt został przewieziony pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki dr Magdaleny Kwiatkowskiej na plebanię w Rzejowicach. Termin ważności wspomnianej powyżej decyzji upłynął z dniem 31.10.2020 r. Biorąc pod uwagę powyższe, obiekt wymaga interwencji konserwatorskiej. Realizacja działań przewidzianych w załączonym programie prac pozwoli na zahamowanie procesów destrukcyjnych zachodzących w obiekcie, przywrócenie jego wartości artystycznych oraz powrót obiektu do kościoła.

Mając na uwadze cytowane na wstępie niniejszej decyzji przepisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, które w związku z tego typu pracami nakładają na właściciela obiektu zabytkowego obowiązek uzyskania pozwolenia na ich wykonanie od Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, należało orzec jak w rozstrzygnięciu.

Pouczenie

- Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, za pośrednictwem Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w terminie 14 dni od daty jej doręczenia (art. 127 § 1 i 2, art. 129 § 1 i 2 k.p.a.);
- Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków stwierdza wygaśnięcie decyzji, jeżeli decyzja została wydana z zastrzeżeniem dopełnienia przez stronę określonego warunku, a strona nie dopełniła tego warunku (art.162 § 1 pkt 2 k.p.a.);
- Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków uchyli decyzję, jeżeli została ona wydana z zastrzeżeniem dopełnienia określonych czynności, a strona nie dopełniła tych czynności w wyznaczonym terminie (art.162 § 2 k.p.a.);
- Obowiązki nałożone na mocy decyzji w razie ich niewykonania podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r., poz. 479) w trybie właściwym dla egzekucji obowiązków o charakterze niepieniężnym (możliwe jest nałożenie grzywny w celu przymuszenia);

- Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a pozwolenie cofnięte lub zmienione w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania badań określonych w pozwoleniu, wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku (podstawa: art. 47 u.o.z.o.z.);
- Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków może, w przypadku stwierdzenia, że prace zostały wykonane w sposób odbiegający od zakresu i warunków pozwolenia, wydać decyzję nakazującą przywrócenie zabytku do poprzedniego stanu lub nałożyć obowiązek podjęcia określonych czynności w celu doprowadzenia zabytku do jak najlepszego stanu we wskazany sposób i określonym terminie (art. 45 u.o.z.o.z.).
- Kto podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500000 zł (art. 107d ust. 2 u.o.z.o.z.);
- W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna (art. 127a § 1 pkt 2 k.p.a.);
- Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (art. 130 § 4 Kpa);
- Decyzja niniejsza nie zwalnia z konieczności posiadania innych zezwoleń wymaganych prawem

Z upoważnienia Łódzkiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Piotr Ugorowicz

**Naczelnik Wydziału Zabytków Ruchomych i
Rejestru Zabytków**

Oplatę skarbową za wydanie decyzji-pozwolenia w wysokości 82 zł uiszczono na rachunek nr 50 1240 1037 1111 0011 0925 0073 – ustawa o opłacie skarbowej z dn. 16. 11. 2006 r

Załącznik:

1. Program prac oprac. mgr A. Bogusz-Gazdę oraz mgr R. W.Gazdę (*Badania konserwatorskie – stratygraficzne II etapu z programem prac konserwatorskich kościoła rzymskokatolickiego pw. Wszystkich Świętych w Rzejowicach, Warszawa X. 2017 r.*)

Otrzymują:

1. Adresat
2. aa.

Do wiadomości:

1. Kuria Metropolitalna Częstochowska, al. NMP 54, 42-217 Częstochowa

Sprawę prowadzi:

Natalia Kubiak – Starszy Inspektor Wydział Zabytków Ruchomych i Rejestru Zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi, Tel. (42) 635 80 04

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	72908.362280.679895
Nazwa dokumentu	pozwolenie - Rzejowice 10.pdf
Tytuł dokumentu	pozwolenie - Rzejowice 10
Sygnatura dokumentu	WUOZ-ZRR.5144.45.2025
Data dokumentu	26.06.2025
Skrót dokumentu	0FEE464AF11EB506D4944C52D039D284D7E1E0D6
Wersja dokumentu	1.5
Data podpisu	26.06.2025 13:48:48
Podpisane przez	Piotr Zygmunt Ugorowicz Naczelnik Wydziału Zabytków Ruchomych i Rejestru Zabytków
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.126.31.31.

Data wydruku: 26.06.2025

Autor wydruku: Kubiak Natalia (Inspektor)